

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน เน้นการฝึกให้คนเรารู้จักคิด รู้จักเสาะแสวงหาความรู้ รู้จักช่วยเหลือตนเองและทำงานร่วมกับคนอื่นได้ เป็นอย่างดี การจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี การศึกษาจึงมีส่วนช่วยให้การจัดดำเนินการทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการใช้เทคโนโลยีการศึกษานั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับข้อกำหนดบทบาทและหน้าที่ของนักเทคโนโลยีการศึกษา รวมทั้งกำหนดแหล่งทรัพยากรที่นักเทคโนโลยีการศึกษาจำเป็นต้องใช้ในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเทคโนโลยีการศึกษาพึงควรที่จะหาความเข้าใจในบทบาทของตน และพยายามพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ประพฤติปฏิบัติบทบาทอยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาคามการรับรู้ของตนเอง และผู้บริหาร จะเป็นแนวทางให้นักเทคโนโลยีการศึกษาลดจนผู้บริหารสามารถมองเห็นสภาพการปฏิบัติงานที่กำลังดำเนินการอยู่และที่ควรจะเป็น อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ของตนเองและผู้บริหาร มุ่งที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบว่า นักเทคโนโลยีการศึกษามีการรับรู้ในบทบาทของตนเองอย่างไร ผู้บริหารมีการรับรู้ต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาอย่างไร และการรับรู้นั้น สอดคล้องหรือแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางให้นักเทคโนโลยีการศึกษาหน่วยงาน ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่ผลิตนักเทคโนโลยีการศึกษา ได้ปรับปรุงและพัฒนานักเทคโนโลยีการศึกษาให้ถูกต้องเหมาะสมตามความต้องการของหน่วยงานที่นักเทคโนโลยีการศึกษาจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้วย เหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษามบทบาทของนัก เทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ของตนเองและผู้บริหาร ทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับงานด้าน เทคโนโลยีการศึกษา
2. เพื่อ เปรียบ เทียบบทบาทของนัก เทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ของตนเองและผู้บริหารทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษา

คำถามในการวิจัย

1. บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ของตนเองและผู้บริหาร เกี่ยวกับงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาเป็นอย่างไร
2. บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ของตนเองและผู้บริหารมีความแตกต่างกันหรือไม่

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรของแต่ละสถาบัน คือ ผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 420 คน โดยแบ่งออกเป็นผู้บริหาร 120 คน และนักเทคโนโลยีการศึกษา 300 คน ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เกี่ยวกับบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ในงานด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการออกแบบพัฒนา ด้านการเลือกและการใช้ ด้านการบริการและให้คำปรึกษา ด้านการบริหารและด้านการวิจัย ทั้งโดยภาพรวมและโดยภาพย่อยตามลำดับ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 นี้ กำหนดให้ผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษาแสดงความเห็นต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในงานด้านต่าง ๆ

หาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาตรวจแก้ไขปรับปรุง ข้อคำถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 8 คน หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 420 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 311 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77.75 เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว มีแบบสอบถามที่ใช้ได้จำนวน 298 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70.95

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Sciences) คำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

1. หาค่าร้อยละของสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง
2. หาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งโดยภาพรวมและภาพย่อย
3. หาค่าความถี่ของบทบาทด้านต่าง ๆ จากคำถามปลายเปิด

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแล้วปรากฏผลดังนี้

1. คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประชากรมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งได้ตอบข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา โดยผู้บริหารส่วนใหญ่ทำงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและนักเทคโนโลยีการศึกษา ส่วนใหญ่ทำงานสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าศูนย์หรือฝ่าย และนักเทคโนโลยีการศึกษาส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนิสิตวิชาการศึกษา สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงาน พบว่า ทั้งผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานอยู่ในระหว่าง 1-5 ปี สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา ทั้งผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท

2. สรุปผลการรับรู้ต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษา โดยภาพรวม

2.1 การรับรู้ต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษา โดยภาพรวมของผู้บริหารร่วมกับนักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งที่อยู่ในและนอกสถานบันการศึกษา (N = 298) อยู่ในระดับจำเป็นมากถึง 6 ด้านคือ ด้านการผลิต ด้านการออกแบบพัฒนา ด้านการเลือกและการใช้ ด้านการบริการและให้คำปรึกษา ด้านการบริหารและด้านการวิจัย

2.2 การรับรู้ต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารทั้งในและนอกสถานบันการศึกษา อยู่ในระดับจำเป็นมากทุกด้าน

2.3 การรับรู้ต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาของนักเทคโนโลยีการศึกษา
ทั้งในและนอกสถานับการศึกษา อยู่ในระดับจำเป็นมากทุกด้าน

3. ผลการรับรู้ต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารและนักเทคโนโลยี
การศึกษาทั้งในและนอกสถานับการศึกษา โดยภาพย่อย แยกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

3.1 ด้านการผลิต พบว่า โดยภาพย่อยผู้บริหารทั้งในและนอกสถานับการศึกษา
รวมกับนักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถานับการศึกษา (N = 298) เห็นว่า งานภาพ
ถ่ายเรื่อง ตีพิมพ์ และอัด-ขยายภาพจำเป็นปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$ และ 3.24) งาน
ผลิตสไลด์-ฟิล์มสตริป เทปเสียง ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง และการผลิตคอมพิวเตอร์ช่วย
สอน มีความจำเป็นมากในทุกเรื่อง ส่วนงานด้านวัสดุสิ่งพิมพ์ มีความจำเป็นมากทุกเรื่อง ยกเว้น
การดำเนินการจัดพิมพ์ และการประสานงานกับสำนักพิมพ์ มีความจำเป็นปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$
และ 3.51) นอกจากนี้งานที่เกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ มีความจำเป็นมากทุกเรื่อง
($\bar{X} = 4.23, 4.16, 4.15, 3.86, 3.62, 3.65, 3.99, 3.85$ และ 3.77 ตามลำดับ)

3.2 งานด้านการออกแบบพัฒนาพบว่า ผู้บริหารทั้งในและนอกสถานับการศึกษา
รวมกับนักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถานับการศึกษา (N = 298) เห็นว่า งานทุก
เรื่องมีความจำเป็นมาก

3.3 งานด้านการเลือกและการใช้ พบว่า ผู้บริหารทั้งในและนอกสถานับการ
ศึกษารวมกับนักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถานับการศึกษา (N = 298) เห็นว่า
งานทุกเรื่องมีความจำเป็นมาก ($\bar{X} = 4.15, 4.00, 3.99, 4.09, 3.86, 3.63$ และ
 3.74 ตามลำดับ)

3.4 งานด้านการบริการและให้คำปรึกษาพบว่า ผู้บริหารทั้งในและนอกสถานับ
การศึกษารวมกับนักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถานับการศึกษา (N = 298) เห็นว่า
งานที่เกี่ยวกับการบริการด้านการผลิตภาพถ่าย สไลด์/ฟิล์มสตริป แผ่นโปร่งใส งานกราฟิก
เทปเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ งานเกี่ยวกับการจัดทำรายการสื่อ งานเกี่ยวกับ
การบริการจัดการฝึกอบรมภายในหน่วยงาน และระหว่างสถานับภายในประเทศ งานเกี่ยวกับ
การให้คำปรึกษาด้านการออกแบบการเรียนการสอน การฝึกอบรม การผลิตสื่อ การเลือกสื่อ
การใช้สื่อ การเก็บรักษาสื่อ และการซ่อมแซมสื่อ มีความจำเป็นมาก นอกจากงานที่เกี่ยวกับ
การบริการด้านการผลิตภาพยนตร์ รายการวิทยุกระจายเสียง คอมพิวเตอร์ช่วยสอน จัดกระดาน

นิเทศ จัดนิทรรศการ ชุดการสอนและบทเรียนโปรแกรม งานเกี่ยวกับการจัดระเบียบวิธีการ ยืมและบริการสื่อ จัดบริการให้ยืมสื่อภายในหน่วยงาน ติดต่อขอบริการยืมสื่อภายนอกหน่วยงาน และจัดทำรายการเกี่ยวกับแหล่งสื่อภายนอก และงานเกี่ยวกับการบริการการจัดฝึกอบรมระหว่าง สถาบันต่างประเทศ มีความจำเป็นปานกลาง

3.5 งานด้านการบริหาร พบว่า ผู้บริหารทั้งในและนอกสถาบันการศึกษารวมกับ นักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา (N = 298) เห็นว่า มีความจำเป็น มากทุกเรื่อง

3.6 งานด้านการวิจัย พบว่า ผู้บริหารทั้งในและนอกสถาบันการศึกษารวมกับ นักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา (N = 298) เห็นว่ามีความจำเป็น มากทุกเรื่อง

4. การเปรียบเทียบการรับรู้ต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารและ นักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา

4.1 การรับรู้ต่อบทบาทด้านการผลิต ที่เกี่ยวกับภาพถ่ายผู้บริหารในสถาบันการ ศึกษา นักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันการศึกษา และนักเทคโนโลยีศึกษานอกสถาบัน การศึกษา เห็นว่า การถ่ายภาพมีความจำเป็นมาก ยกเว้น ผู้บริหารนอกสถาบันการศึกษา เห็น ว่า จำเป็นปานกลาง

การผลิตสไลด์-ฟิล์มสตริป ผู้บริหารในสถาบันการศึกษา นักเทคโนโลยีการศึกษา ในและนอกสถาบันการศึกษา เห็นว่า การบันทึกเสียงมีความจำเป็นมากแต่ผู้บริหารนอกสถาบัน การศึกษา เห็นว่า จำเป็นปานกลาง

การผลิตเทปเสียง พบว่า ผู้บริหารในสถาบันการศึกษา นักเทคโนโลยีการศึกษา ในและนอกสถาบันการศึกษา เห็นว่า การบันทึกเสียงมีความจำเป็นมาก ส่วนผู้บริหารนอกสถาบัน การศึกษา เห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง

การผลิตวัสดุสิ่งพิมพ์ ผู้บริหารในสถาบันการศึกษาและนักเทคโนโลยีการศึกษา นอกสถาบันการศึกษาเห็นว่าการดำเนินงานจัดพิมพ์มีความจำเป็นมาก แต่ผู้บริหารนอกสถาบัน การศึกษาและนักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันการศึกษาเห็นว่าการดำเนินงานจัดพิมพ์มีความจำเป็นปานกลาง

การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ผู้บริหารในสถาบันการศึกษาและนักเทคโนโลยี การศึกษาทั้งในและนอกสถาบันการศึกษาเห็นว่าการติดต่อและการบันทึกเสียงมีความจำเป็น มาก ส่วนผู้บริหารนอกสถาบันการศึกษาเห็นว่าการดำเนินงานจัดพิมพ์มีความจำเป็นปานกลาง

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ พบว่า ผู้บริหารในและนอกสถานับการศึกษา และนักเทคโนโลยีการศึกษานอกสถานับการศึกษาเห็นว่า การกำหนดรูปแบบการนำเสนอมีความจำเป็นมาก แต่นักเทคโนโลยีการศึกษาในสถานับการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง และการจัดฉากและจัดแสง นักเทคโนโลยีการศึกษาในและนอกสถานับการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นมาก แต่ผู้บริหารในและนอกสถานับการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง และการตัดต่อและการบันทึกเสียง ผู้บริหารในสถานับการศึกษาและนักเทคโนโลยีการศึกษานอกสถานับการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นมาก แต่ผู้บริหารนอกสถานับการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง

4.2 งานด้านการออกแบบและพัฒนา พบว่า ผู้บริหารในสถานับการศึกษาและนักเทคโนโลยีการศึกษาในและนอกสถานับการศึกษา เห็นว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและเงื่อนไขมีความจำเป็นมาก แต่ผู้บริหารนอกสถานับการศึกษาเห็นว่า จำเป็นปานกลาง ส่วนการกำหนดเวลาของงานที่ต้องทำ นักเทคโนโลยีการศึกษาในสถานับการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง อีก 3 กลุ่มเห็นว่า จำเป็นมาก และการเขียนโครงการพัฒนาสื่อและการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล นักเทคโนโลยีการศึกษานอกสถานับการศึกษาเห็นว่า จำเป็นปานกลางที่เหลือเห็นว่า จำเป็นมาก

4.3 งานด้านการเลือกและการใช้ พบว่า ผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษาในสถานับการศึกษา เห็นว่า การอ่านนยความสะดวกในการใช้สื่อมีความจำเป็นมาก แต่ผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง

4.4 งานด้านการบริการและให้คำปรึกษา พบว่า นักเทคโนโลยีการศึกษานอกสถานับการศึกษา เห็นว่า งานบริการด้านการผลิตงานกราฟิก และการบริการด้านการผลิตเทปเสียง มีความจำเป็นปานกลาง แต่อีก 3 กลุ่มเห็นว่า มีความจำเป็นมาก ส่วนการบริการด้านการผลิตภาพยนตร์ นักเทคโนโลยีการศึกษานอกสถานับการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นมาก แต่อีก 3 กลุ่มเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง การบริการด้านการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ผู้บริหารในสถานับการศึกษาและนักเทคโนโลยีการศึกษานอกสถานับการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง แต่ผู้บริหารนอกสถานับการศึกษาและนักเทคโนโลยีการศึกษาในสถานับการศึกษาเห็นว่า จำเป็นมาก

ส่วนการบริการด้านการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ นักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาน
การศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง แต่อีก 3 กลุ่มเห็นว่า มีความจำเป็นมากการบริการ
ด้านการจัดนิทรรศการผู้บริหารในสถานการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นมาก แต่อีก 3 กลุ่ม
เห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง การบริการด้านการผลิตชุดการสอน นักเทคโนโลยีการศึกษา
นอกสถานการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นมาก แต่อีก 3 กลุ่มเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง

การบริการเชิงท่องเที่ยว พบว่า นักเทคโนโลยีการศึกษาในสถานการศึกษาและ
ผู้บริหารนอกสถานการศึกษาเห็นว่า การจัดบริการให้ยืมสื่อภายในหน่วยงาน การจัดระเบียบ
วิธีการสอนและบริการสื่อ มีความจำเป็นปานกลาง แต่อีก 2 กลุ่ม เห็นว่า มีความจำเป็นมาก
ส่วนการจัดทำรายการสื่อนั้น ผู้บริหารนอกสถานการศึกษามีความจำเป็นปานกลาง แต่อีก 3
กลุ่มมีความจำเป็นมาก สำหรับการติดต่อขอบริการยืมสื่อภายนอกหน่วยงานและจัดทำรายการ
เกี่ยวกับแหล่งสื่อภายนอกนั้น ผู้บริหารในสถานการศึกษาเห็นว่า จำเป็นมาก แต่อีก 3 กลุ่ม
เห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง

การบริการจัดการฝึกอบรมระหว่างสถาบันภายในประเทศนั้น ผู้บริหารนอกสถาน
การศึกษามีความจำเป็นปานกลาง แต่อีก 3 กลุ่มเห็นว่า มีความจำเป็นมาก

การให้คำปรึกษาด้านการผลิตสื่อ ผู้บริหารในสถานการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็น
ปานกลาง ส่วนอีก 3 กลุ่มเห็นว่า มีความจำเป็นมาก

อภิปรายผล

๑. เมื่อพิจารณาบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร รวม
กับนักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถานการศึกษา หรือพิจารณาทีละกลุ่มจะพบว่า งาน
ทั้ง ๘ ด้านคือ การผลิต การออกแบบพัฒนา การเลือกและการใช้ การบริการและให้คำปรึกษา
การบริหาร และการวิจัย มีความจำเป็นมากทั้งหมด จะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมแล้วทั้งผู้บริหาร
และนักเทคโนโลยีการศึกษาเองเห็นว่า งานดังกล่าวว่านักเทคโนโลยีการศึกษาจำเป็นต้องปฏิบัติ
ทั้งสิ้น เพื่อทำให้งานด้านเทคโนโลยีการศึกษาของหน่วยงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ
อาจจะกล่าวได้ว่างานทั้ง ๘ ด้าน มีความจำเป็นอยู่ในระดับเดียวกัน หน่วยงานเทคโนโลยี
การศึกษาจะขาดงานด้านใดไปไม่ได้

2. เมื่อพิจารณาบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษา โดยดูภาพย่อยทั้ง 6 ด้าน พบว่า

2.1 ด้านการผลิต

งานภาพถ่าย ที่เกี่ยวกับการล้างฟิล์ม และอัด-ขยายภาพ มีความจำเป็นปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า งานนี้สามารถใช้บริการจากร้านถ่ายรูปได้ง่ายสะดวก และมีราคาไม่แพง

งานด้านวัสดุสิ่งพิมพ์ มีความจำเป็นมากทุกเรื่อง ยกเว้น การดำเนินการจัดพิมพ์และการประสานงานกับสำนักพิมพ์ มีความจำเป็นปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าหน้าที่นี้โดยปกติ เป็นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ เช่น ฝ่ายธุรการ ฝ่ายประสานงานการผลิต

งานด้านการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ที่เกี่ยวกับการจัดฉากและจัดแสง มีความจำเป็นปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ทั้งผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษา เห็นว่า งานนี้เป็นหน้าที่โดยตรงของช่างเทคนิค นักเทคโนโลยีการศึกษาไม่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.2 ด้านการออกแบบและพัฒนา

ผู้บริหารในและนอกสถาบันการศึกษา และนักเทคโนโลยีการศึกษาในและนอกสถาบันศึกษารับรู้ในด้านการออกแบบพัฒนา อยู่ในระดับจำเป็นมากทุกเรื่อง เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษาเห็นความจำเป็นในบทบาทด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับเป็เรื่อง กุญท์ ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในทัศนะผู้บริหาร (2527 : 2) ที่ว่า นักเทคโนโลยีการศึกษาจะต้องรู้จักประยุกต์หรือคิดวิธีการที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาได้ผลดี ซึ่งก็หมายถึง การออกแบบระบบการเรียนการสอนนั่นเอง

2.3 ด้านการเลือกและการใช้

บทบาทในด้านนี้ทุกเรื่องมีความจำเป็นมากทั้งหมด ยกเว้น การรับรู้เกี่ยวกับการอ่านวชยความสะดวกในการใช้สื่อ ผู้บริหารนอกสถาบันการศึกษาและนักเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นปานกลาง เรื่องนี้สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ สันต์ วรศิริ ในสรุปผลเอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องแนวโน้มหลักสูตรวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและความต้องการของหน่วยงาน (2524 : 35) ที่กล่าวว่า นักเทคโนโลยีการศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเสมอไป นักเทคโนโลยีการศึกษาต้องรู้บทบาทของตนเองว่าไม่ใช่

ช่างเทคนิค แต่เป็นผู้วางแผน วางระบบในการทำงาน

2.4 ด้านการบริหาร

นักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและนอกสถาบันการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นในงานด้านนี้ว่าจำเป็นมากทุกเรื่อง แสดงว่านักเทคโนโลยีการศึกษาควรมีบทบาทในงานระดับการวางแผน การกำหนดโครงการต่าง ๆ และงานอื่น ๆ มากขึ้น เพราะงานดังกล่าว เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนา เทคโนโลยีการศึกษาของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เป็เรื่อง ฎมท (2525 : 4) ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง บทบาทและหน้าที่ของนักเทคโนโลยีการศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ว่า นักเทคโนโลยีการศึกษาคควรหรือต้อง เป็นหนึ่งในตำแหน่งบริหารด้วย เพราะนักเทคโนโลยีการศึกษา เป็นนักจัดระบบระดับสูง มีการศึกษาดีทั้งในแง่ของการศึกษา ทั้งของเทคโนโลยีการศึกษาเทคนิควิธีและในแง่ของการวิจัย เพื่อ เป็นหลักให้แก่การทำงาน

2.5 ด้านการบริการและให้คำปรึกษา

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษาเห็นว่า การให้คำปรึกษาด้านการผลิตสื่อการออกแมม การเลือก การใช้ การรักษาและซ่อมแซมจำเป็นมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นความสำคัญของนักเทคโนโลยีการศึกษาในการที่จะต้อง เป็นผู้ให้คำปรึกษาในด้านการเรียนและใช้สื่อแก่คณาจารย์ และการให้บริการด้านการผลิตเกี่ยวกับ กระดานนิเทศและชุดการสอนเป็นงานที่จำเป็นปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเป็นสื่อที่นิยมใช้ในวงที่จำกัด เช่น ตามโรงเรียน เป็นต้น

2.6 ด้านวิจัย

ผู้บริหารในสถาบันการศึกษาและนักเทคโนโลยีการศึกษา เห็นว่า การวิจัยจำเป็นมากทุกเรื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าในเรื่องของการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรมจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ต่างกันเพื่อผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับสื่อก็เป็นงานที่จำเป็นมาก ผู้วิจัยคาดว่า เพราะทุกคนเห็นความสำคัญของสื่อการสอนและ เห็นว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนาสื่อให้ดียิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องทำการวิจัยด้านนี้

4. การเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารและนักเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในสถาบัน การศึกษาและนอกสถาบันการศึกษา พบว่า

4.1 งานด้านการผลิตผู้บริหารนอกสถาบันการศึกษาเห็นความจำเป็นในบทบาท ด้านการผลิตของนักเทคโนโลยีการศึกษาแตกต่างจาก 3 กลุ่มอื่น ที่เป็นเช่นนี้อาจ เนื่องจากจากสถาบันการศึกษามีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนโดยตรง นักเทคโนโลยี การศึกษาจึงต้องเกี่ยวข้องและทำงานร่วมกับอาจารย์ผู้ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านเนื้อหา โดยอาจารย์ เป็นผู้กำหนดความคิดและนักเทคโนโลยีการศึกษาเป็นผู้ประยุกต์ความคิดนั้น ให้ออกมาในรูปของ สื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพราะผู้เรียนมีความสามารถและความถนัดต่างกัน เพื่อให้ สื่อสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาให้มากที่สุด (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2529 : 189) งานด้านการผลิต นั้น ในสถาบันการศึกษามักจะมีหน่วยผลิตผลิตสื่อโดยตรง ดังนั้นนักเทคโนโลยี การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญมากในงานด้านการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ ไชยชาญ (2530 : 56) ที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัยผลิตสื่อโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร้อยละ 56.70 มีลักษณะงานที่เป็นผู้ผลิตสื่อการสอน นอกจากนี้ข้อเขียนของ ศ.ดร. เป็รื่อง กุมุท (2524 : 4) ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง บทบาทหน้าที่ของ นักเทคโนโลยีการศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ซึ่งกล่าวว่า สถาบันการศึกษาต้องการนักเทคโนโลยี การศึกษาที่มีความสามารถทางการช่างเทคนิคและการประยุกต์ความสามารถทางด้านเหล่านี้ มาผลิตมาสร้าง มาช่วยในสิ่งหรือระบบที่จะก่อให้เกิดผลทางการเรียนรู้สำหรับผู้สอน ศ.วิจิตร วิจิตรสงวน (2525 : 34) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ในการสัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่ของนักเทคโนโลยี การศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ว่า บทบาทที่สำคัญของนักเทคโนโลยีการศึกษาคือ การผลิตสื่อ การใช้สื่อทั้งที่เป็น อุปกรณ์ หรือ วิสสุ ต้องเป็นผู้ดำเนินการผลิต การนำไปใช้ ประยูร จันทวงษ์ (2525 : 142) กล่าวให้สัมภาษณ์เรื่อง บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารว่า บทบาทและหน้าที่ของนักเทคโนโลยีการศึกษาคือ เป็นนักเทคนิค มีความสามารถในการถ่ายทำวิดีโอการถ่ายทำภาพยนตร์ ตลอดจนการล้างฟิล์มภาพยนตร์ และ การเขียนข่าว บุญเรือง แก้วสะอาด (สรุปผลสัมมนาเรื่อง แนวโน้มหลักสูตรวิชาเทคโนโลยี การศึกษาและความต้องการของหน่วยงาน 2524 : 73) กล่าวว่า นักเทคโนโลยีการศึกษา ในศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษา ห้องฟ้าจำลอง จะต้องมีความสามารถจัดทำแผนโครงการ สไลด์เทป , แผ่นโปร่งใส และรวมทั้งการบรรยายสไลด์และการบันทึกเสียง ได้ด้วย วั้ระบบการจัดโปรแกรมของเนื้อหา ให้เป็นขั้นตอนตั้งแต่ถ่ายไปยาก สำหรับหน่วยงาน

นอกสถาบันการศึกษานั้น บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในงานด้านการผลิต นับว่ามี ความจำเป็นน้อยกว่าหน่วยงานในสถาบันการศึกษา อาจเนื่องมาจากหน่วยงานนอกสถาบัน การศึกษาไม่มีอาจารย์หรือผู้สอนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับที่บริกส์ (Briggs 1977 : 380) กล่าวไว้ว่า สถาบันนอกระบบส่วนใหญ่ไม่มีผู้สอนของตนเอง ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มักทำงาน ในสายงานของตนมากกว่าที่จะทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือเป็นวิทยากรฝึกอบรม ดังนั้นองค์กร เหล่านี้จึงต้องใช้อาจารย์จากสถาบันการศึกษาเป็นวิทยากรแทน ดร.วิจิตร ศรีสอน (2524 : 29) ได้ให้สัมภาษณ์ในรายงานการสัมมนาเรื่องแนวโน้มหลักสูตรวิชาเทคโนโลยีการศึกษา และความต้องการของหน่วยงานว่า หน่วยงานนอกสถาบันการศึกษา ต้องการนักเทคโนโลยี การศึกษาในเรื่อง การฝึกอบรมและไม่ต้องการอะไรมาก ที่จริงเขาต้องการระดับมืออาชีพ ที่จะจัดวางระบบเพียงคน สองคนเท่านั้น

นอกจากนี้ในงานด้านการผลิต นักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มิคุ้นเคยระดับปริญญาโททาง เทคโนโลยีการศึกษาแต่ผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษา ทางเทคโนโลยีการศึกษา นักเทคโนโลยีการศึกษาจึงมองเห็นบทบาทหน้าที่ของตนเองได้ชัดเจน กว่าผู้บริหาร

4.2 งานด้านการออกแบบพัฒนา พบว่า ผู้บริหารนอกสถาบันการศึกษาและ นักเทคโนโลยีการศึกษานอกสถาบันการศึกษามีการรับรู้บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษา แตกต่างไปจากผู้ที่ทำงานในสถาบันการศึกษาในหลายเรื่องที่เป็น เช่นนี้อาจเนื่องมาจากนักเทคโนโลยี การศึกษาในสถาบันการศึกษามองเห็นบทบาทด้านการออกแบบพัฒนาว่ามีความจำเป็นมาก กว่านักเทคโนโลยีการศึกษา เพราะนักเทคโนโลยีการศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับอาจารย์ จะ ต้องมีบทบาทในการวิเคราะห์ระบบการสอน สังเคราะห์ระบบ สร้างแบบจำลองระบบ และ ทดสอบระบบการสอนให้แก่นักวิชาการเนื้อหาที่ทำหน้าที่สอนหรือให้การฝึกอบรม เพื่อให้สามารถ นำเนื้อหาสาระและถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่กล่าวว่า บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในด้านการออกแบบพัฒนาก็คือ การ จัดระบบ วางแผน เตรียมการ ผลิตการใช้และการประเมินสื่อการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ (2531 : 10-11) นอกจากนี้นักเทคโนโลยีการศึกษาต้องหามากกว่าหาแหล่งสื่อ ผลิตสื่อ หัดแปลงสื่อ นั่นคือ ต้องมีบทบาทในการช่วยครูให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอน นักเทคโนโลยี การศึกษาจะต้องเป็นนักออกแบบโดยทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาหรืออาจารย์

เพื่อให้ลักษณะวิชาหรือหลักสูตรมีคุณภาพและจะต้องมีความรู้จักชะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ที่จะเลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้สอน อีกทั้งต้องทำการประเมินผลด้วย (Ely 1979 : 13) สำหรับนักเทคโนโลยีการศึกษานอกสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะทำงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในการออกแบบพัฒนาสื่อมีอย่างน้อยมาก เนื่องจากวิทยากรฝึกอบรมมักเป็นบุคคลภายนอก ซึ่งจะเตรียมอุปกรณ์การสอนเอง ทำให้นักเทคโนโลยีการศึกษาไม่สามารถเข้าร่วมในการออกแบบพัฒนาสื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนได้เท่าที่ควร

4.3 งานด้านการบริการและให้คำปรึกษา พบว่า ผู้บริหารในสถาบันการศึกษา การรับอุปถัมภ์ของนักเทคโนโลยีการศึกษาว่ามีความจำเป็นมากในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าผู้บริหารนอกสถาบันการศึกษา แสดงว่า ผู้บริหารในสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญต่อบทบาทนักเทคโนโลยีการศึกษาในด้านนี้มาก เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ดังนั้นการให้บริการรวมทั้งให้คำปรึกษาในเรื่องสื่อแก่ครู อาจารย์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการใช้สื่อที่เหมาะสมและถูกต้อง และมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมสื่อสารการศึกษาและเทคโนโลยี (The Association for Educational Communication and Technology : AECT) แห่งสหรัฐอเมริกา (Brown and Others 1972 : 40-42) ได้กล่าวว่า ในการจัดบริการสอนในโรงเรียน มหาวิทยาลัยก็เพื่อช่วยเหลือครูได้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ได้มากที่สุดตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน โดยหน่วยบริการสื่อการสอนจะให้ความช่วยเหลือในลักษณะของการบริการสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้ด้วย นอกจากนี้บรอดเวลล์ (Broadwell 1982 : 196) ได้กล่าวถึงการบริการในสถาบันการศึกษาว่า เป็นโครงการสื่อการเรียนการสอนและเป็นศูนย์สื่อการศึกษาด้วย ดังนั้นจะต้องมีนักเทคโนโลยีการศึกษาประจำอยู่เสมอ เพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาในด้านการผลิต รวมทั้งการออกแบบพัฒนา ประเมินผลการสอน โดยอาจารย์จะไปขอบริการที่ศูนย์สื่อการศึกษา และร่วมอภิปราย วางแผนกับนักเทคโนโลยีการศึกษาในการที่จะออกแบบสื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนเนื้อหาที่จะสอน โดยทำงานแบบตัวต่อตัว สำหรับผู้บริหารนอกสถาบันศึกษานั้น เห็นความจำเป็นของบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในหลายเรื่อง น้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ อนงควรรณ ยั่งยืน (2527 : 81) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษา

สถานภาพความต้องการและการใช้ไอศตัทศยุปรกรณ์ในงานประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
 พยว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านไอศตัทศยุปรกรณ์ว่าครั้งหนึ่งเป็นหน่วยงานประชาสัมพันธ์และ
 หน่วยงานฝึกอบรม และมีระยะเวลาในการดำเนินงานตามแผนการผลิตทางด้านสิ่งพิมพ์และ
 ไอศตัทศวิศตุไม่แน่นอน ส่วนมากจะด้รับงบประมาณเป็นรายปี หากมีกิจกรรมเกิดขึ้นอาจขออนุมัติ
 เป็นครั้งคราวได้ ซึ่งแสดงให้เห่นว่าหน่วยงานในรัฐวิสาหกิจ เห็นความจำเป็นของนักเทคโนโลยี
 การศึกษาน้อยกว่าหน่วยงานในสถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะด้มีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของนัก เทคโนโลยีการ
 ศึกษาแต่ละด้าน เพื่อจะด้ข้อมูลที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ปัญหาค่ตรงกับสภาพการณ์
 จริง
2. ควรจะด้มีการศึกษา เปรียบเทียบการรับรู้ต่อบทบาทของนัก เทคโนโลยีการศึกษา
 และสภาพการณ์จริงที่นักเทคโนโลยีการศึกษาปฏิบัติ อันจะสะท้อนให้ทราบถึงความแตกต่าง
 ระหว่างงานที่ปฏิบัติอยู่จริงกับงานที่ควรจะต้องปฏิบัติ ซึ่งอาจนำมา เป็นข้อมูล เบื้องต้นสำหรับ เป็น
 แนวยึดถือปฏิบัติของนักเทคโนโลยีการศึกษา
3. ควรจะด้มีการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรด้านเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อปรับปรุงให้
 เหมาะสมกับสภาพความต้องการของหน่วยงาน
4. ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบเกี่ยวกับหลักสูตรด้านเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบัน
 การศึกษาที่เปิดสอนด้านเทคโนโลยีการศึกษาในระดับปริญญาตรี โทและเอก เพื่อจะด้เป็นแนว
 ทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงาน